

dla Afryki; śledzenie powiązanych inicjatyw międzynarodowych (działalność specjalnego przedstawiciela ONZ, wytyczne ISO, certyfikacja procesu Kimberley). Zachęty te są tym bardziej ważne, że dla niektórych krajów mogą one stać się etapem wstępnym na drodze do rzeczywistego prawa społecznego.

2.3.9.2 EKES uważa, że strefy produkcji eksportowej, których celem jest stworzenie korzystnego otoczenia dla inwestycji, nie powinny w żadnym wypadku funkcjonować poza ramami obowiązującego prawa pracy. Okazywanie zainteresowania dla CSR w tych strefach nie zastąpi poszanowania głównego korpusu podstawowych konwencji Światowej Organizacji Pracy.

Bruksela, 14 grudnia 2006 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie: „Dzieci jako pośrednie ofiary przemocy domowej”

(2006/C 325/15)

Dnia 21 kwietnia 2006 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię z inicjatywy własnej w sprawie: „Dzieci jako pośrednie ofiary przemocy domowej”

Sekcja Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 7 listopada 2006 r. Sprawozdawcą była Renate HEINISCH.

Na 431. sesji plenarnej w dniach 13-14 grudnia 2006 r. (posiedzenie z 14 grudnia 2006 r.) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 105 do 4 — 5 osób wstrzymało się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Niniejsza opinia dodatkowa odnosi się do definicji i analiz z opinii EKES-u w sprawie przemocy domowej wobec kobiet, przyjętej 16 marca 2006 r. i poświęconej wyłącznie problemowi występującej w związkach przemocy mężczyzn wobec kobiet⁽¹⁾. Niniejsza opinia również dotyczy jednego z aspektów problemu przemocy w rodzinie, a mianowicie wpływu tej przemocy na dzieci będące jej świadkami. W opinii tej natomiast nie rozważa się zagadnienia przemocy w rodzinie bezpośrednio dotykającej dzieci, często także ze strony kobiet — matek. Problem dzieci będących pośrednimi ofiarami przemocy domowej nadal jest marginalizowany, mimo że wzrastanie w atmosferze przemocy fizycznej i psychicznej może mieć dla nich poważne skutki. Sytuacja ta jest nie do zaakceptowania także ze względu na prawo dzieci do życia wolnego od przemocy, a zwłaszcza do wychowania wolnego od przemocy, oraz na ich prawo do opieki i ochrony.

1.2 Dlatego EKES zwraca się do rządów pełniących przewodnictwo w Radzie UE z usilną prośbą, aby w ramach zagadnienia przemocy domowej wobec kobiet uwzględnić także aspekt dzieci jako pośrednich ofiar przemocy domowej.

Adresaci: rządy przewodniczące Radzie UE, Komisja Europejska.

⁽¹⁾ Opinia EKES-u z inicjatywy własnej z 16 marca 2006 r. w sprawie przemocy domowej wobec kobiet, sprawozdawca: Renate HEINISCH, (DzU C 110 z 9.5.2006, s. 89-94), pkt 2.3.4 i 2.3.5; http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/oj/2006/c_110/c_11020060509pl00890094.pdf

1.3 W dniach 4 — 5 kwietnia 2006 r. w Monako odbyła się konferencja inauguracyjna trzyletni program Rady Europy (2006 — 2008) „Tworzenie Europy dla dzieci i z dziećmi” (*Building a Europe for and with Children*). Oprócz propagowania przestrzegania praw dziecka w ramach programu poruszony zostanie również problem ochrony dzieci przed przemocą. Aby jeszcze bardziej zaakcentować to ważne zamierzenie, zwłaszcza poprzez media, EKES proponuje wspólne działanie — Rady Europy, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów i UNICEF-u.

Adresaci: Rada Europy, Parlament Europejski, Komitet Regionów, UNICEF.

1.4 Wprowadzie to na państwach członkowskich spoczywa największa odpowiedzialność za zwalczanie przemocy domowej, jednak ze względu na znaczenie praw dziecka i różnice w reakcjach poszczególnych krajów EKES uważa, że konieczna jest ogólnoeuropejska strategia.

Podstawą dla takiej strategii powinno być przeprowadzenie pierwszego badania obejmującego całą UE, dotyczącego stopnia rozpowszechnienia zjawiska przemocy domowej i jej skutków oraz możliwości otrzymania przez dzieci pośrednio dotknięte tą przemocą wsparcia i ochrony.

Adresaci: Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Sprawiedliwości, Wolności i Bezpieczeństwa.

1.5 Przemoc domową wobec dzieci naprawdę skutecznie można zwalczać tylko na odpowiednim szczeblu krajowym. Z tego powodu każde z państw członkowskich powinno przy opracowywaniu i wdrażaniu krajowego planu działania w zakresie zwalczania przemocy domowej wyraźnie uwzględnić również problem dzieci jako pośrednich ofiar przemocy domowej. Przy tym pod szczególną uwagę należy wziąć następujące kwestie:

- badania dotyczące stopnia rozpowszechnienia i skutków wzrastania w atmosferze przemocy domowej;
- badania dotyczące możliwości otrzymania przez dzieci pośrednio dotknięte przemocą domową wsparcia i ochrony;
- traktowanie dzieci pośrednio dotkniętych przemocą domową jako odrębnej grupy, dla której należy stworzyć specjalną infrastrukturę pomocy;
- wzajemne powiązanie poszczególnych działań we wszystkich dziedzinach, a w szczególności współpraca schronisk dla ofiar przemocy domowej i punktów doradztwa dla kobiet z urzędami ds. młodzieży, sądami rodzinnymi, centrami opieki nad dziećmi i punktami doradztwa rodzinnego;
- uwzględnienie dynamiki zjawiska przemocy domowej przy tworzeniu regulacji w zakresie prawa rodziców do kontaktów z dzieckiem i prawa do opieki nad dzieckiem;
- uwzględnienie szczególnej sytuacji dzieci imigrantek doświadczających przemocy;
- zapewnienie szkoleń i możliwości dokształcania dla pracowników wszystkich właściwych grup zawodowych każdego z obszarów, których zadaniem jest rozpoznanie zagrożenia dzieci przemocą domową i skuteczne niesienie pomocy ofiarom (pracownicy centrów pomocy dzieciom i młodzieży, instytucji doradczych i domów opieki, punktów interwencyjnych, szkół, przedszkoli i ośrodków rekreacyjnych, służby zdrowia, policji i wymiaru sprawiedliwości);
- opracowanie i wykorzystanie specjalnych instrumentów prewencji w odniesieniu do problemu dzieci jako pośrednich ofiar przemocy domowej;
- prowadzenie kampanii społecznych adresowanych do potencjalnych, bezpośrednich świadków przemocy wobec dzieci (sąsiadów, kolegów rodziców czy krewnych), w celu przeciwdziałania obojętności tych osób wobec krzywdy dzieci;
- utworzenie stanowiska osoby kontaktowej ds. dzieci oraz wsparcie płynące z instytucji państwowych i prywatnych na wzór istniejącej już w wielu krajach instytucji rzecznika praw dziecka ⁽²⁾;
- rozpowszechnianie krajowych planów działania oraz związanych z nimi koncepcji i środków w kampaniach informacyjnych.

Adresaci: państwa członkowskie.

⁽²⁾ Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka (*European Network of Ombudspersons for Children, ENOC*): <http://www.ombudsnet.org/enoc/>

2. Uzasadnienie

2.1 Dlaczego opinia dodatkowa?

2.1.1 Niniejsza opinia dodatkowa odnosi się do definicji i analiz z opinii EKES-u w sprawie przemocy domowej wobec kobiet, przyjętej 16 marca 2006 r. i poświęconej wyłącznie problemowi występującej w związkach przemocy mężczyzn wobec kobiet. *Niniejsza opinia również dotyczy jednego z aspektów problemu przemocy w rodzinie, a mianowicie wpływu tej przemocy na dzieci, będących jej świadkami. W opinii tej natomiast nie rozważa się zagadnienia przemocy w rodzinie bezpośrednio dotyczącej dzieci, często także ze strony kobiet — matek.* Wyniki badań empirycznych, przeprowadzonych w wielu krajach europejskich, dowodzą, że dzieci są świadkami przynajmniej połowy przypadków przemocy domowej i towarzyszą ok. 75 % kobiet szukających schronienia w ośrodkach dla kobiet ⁽³⁾. Jednocześnie wyniki badań empirycznych i dane statystyczne jednoznacznie pokazują, że przemoc ojca wobec matki zawsze szkodzi także dzieciom, nawet jeśli ta przemoc nie jest skierowana bezpośrednio przeciwko nim. Mimo to wciąż marginalizuje się problem dzieci będących pośrednimi ofiarami przemocy domowej; dzieci te nie mogą liczyć na wystarczającą uwagę, potrzebną im pomoc i wsparcie. Dzięki niniejszej opinii dodatkowej ma się to zmienić — skoncentrowano się w niej na dzieciach będących pośrednimi ofiarami przemocy domowej, opisano ich specyficzną sytuację, wskazano problemy i zalecenia dla poprawy ich położenia i praw.

2.2 Przemoc wobec dzieci w kontekście przemocy domowej

2.2.1 Dzieci doświadczają przemocy przede wszystkim w swym najbliższym otoczeniu, szczególnie od członków rodziny. To w obrębie rodziny dzieci najczęściej stykają się z przemocą — jako ofiary przemocy ze strony dorosłych bądź jako świadkowie przemocy pomiędzy dorosłymi.

2.2.2 O ile bezpośrednią przemoc wobec dzieci w rodzinie lub w najbliższym otoczeniu — czyli fizyczne i psychiczne znęcanie się, molestowanie seksualne i zaniedbywanie — już od kilku lat zarówno na szczeblu unijnym, jak i w państwach członkowskich uznaje się za problem oraz jedno z najcięższych pogwałceń praw dziecka i podjęto odpowiednie kroki, aby jej zapobiegać i ją ścigać, o tyle wciąż jeszcze marginalizuje się problem dzieci jako pośrednich ofiar przemocy domowej ⁽⁴⁾.

2.2.3 Przemoc domowa jest pojmowana jako psychiczna lub fizyczna (także seksualna) przemoc wobec partnera w małżeńskim lub nieformalnym związku ⁽⁵⁾. W znacznej większości przypadków jest to przemoc mężczyzn wobec kobiet. Większość kobiet dotkniętych przemocą to matki. Akty przemocy, których kobiety te doświadczają od swoich partnerów, przeważnie albo dokonują się bezpośrednio na oczach dziecka albo są przez dziecko słyszane ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ Dane te pochodzą z pozycji: B. Kavemann/U. Kreyszig (Hrsg.): *Handbuch Kinder und häusliche Gewalt*. Wiesbaden 2006.

⁽⁴⁾ Przykładem mogą być liczne projekty wspierane w ramach programu DAPHNE. Aktualny przegląd działań Rady Europy promujących prawo dziecka do ochrony przed wszelkimi formami przemocy można znaleźć w opublikowanym w 2005 r. przez UNICEF Innocenti Research Centre raporcie pt.: „Council of Europe Actions to Promote Children's Rights to Protection from all Forms of Violence”.

⁽⁵⁾ Definicja, zakres, przyczyny i oddziaływania tego zjawiska zostały opisane w opinii EKES-u w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (patrz: przypis 1).

⁽⁶⁾ Więcej na ten temat: A. Mullender/R. Morley: *Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda*. Londyn 1994

2.2.4 Przemoc wobec matki jest formą przemocy wobec dziecka. Dzieci, będące świadkami przemocy domowej, przeżywające i obserwujące, jak ich ojciec, ojczym lub partner matki bije i znęca się nad nią, są zawsze także ofiarami przemocy psychicznej. Więc nawet jeśli przemoc domowa nie jest bezpośrednią przemocą wobec dzieci, to dzieciom zawsze szkodzi przemoc wobec matki (⁷).

2.2.5 Poza tym liczne badania naukowe dowiodły, że często w tych samych rodzinach występuje przemoc domowa wobec kobiet i znęcanie się nad dziećmi (⁸). Mężczyźni maltretujący swoją partnerkę nierzadko bywają agresywni także wobec dzieci. Kobiety będące ofiarami przemocy mogą też czasem — z uwagi na to, że żyją w klimacie, w którym przemoc jest banalizowana — same stosować przemoc wobec swych dzieci.

2.2.6 Do tego dochodzi jeszcze fakt, że znęcanie się partnera nad kobietą często tak ją obciąża, że nie jest ona w stanie zapewnić swoim dzieciom właściwej opieki i ochrony. A długotrwałe znoszenie przemocy uniemożliwia wielu kobietom podjęcie jakichkolwiek kroków, aby chronić dzieci.

2.2.7 Przez to przemoc domowa zagraża i szkodzi nie tylko życiu kobiet, ale także dobru dzieci.

2.3 Oddziaływanie przemocy domowej na dzieci

2.3.1 Wzrastanie w atmosferze przemocy fizycznej i psychicznej może mieć dla dziecka poważne konsekwencje. Dzieci — nawet małe — widząc przemoc ojca, ojczyma czy też partnera wobec matki i jej bezsilność, czują się bardzo bezbronni i pozostawione samym sobie, a jednocześnie częściowo odpowiedzialni za to, co się dzieje. Niejednokrotnie wydaje im się, że same są winne tej agresji. Bywa też, że próbują interweniować i bronić matki, same stając się przy tym obiektem przemocy.

2.3.2 Problematyką tą zajmowano się w wielu badaniach prowadzonych zwłaszcza na obszarze anglo-amerykańskim (⁹). Stwierdzono wyraźne zależności, nawet jeśli konsekwencje mogą być różne u poszczególnych dzieci i nie wszystkie dzieci wykazują skutek przemocy zaburzenia w zachowaniu oraz mimo braku empirycznie sprawdzonych kryteriów pozwalających ocenić, czy i jak duże jest ryzyko w poszczególnych przypadkach.

2.3.3 Wśród czynników obciążających wymienić należy przede wszystkim: życie w atmosferze zagrożenia, niemożność przewidzenia kolejnych wybuchów agresji, obawy o życie matki, poczucie bezsilności w zaistniałej sytuacji, poczucie izolacji ze

względu na często pojawiające się żądanie, by nic nie mówić obcym, konflikt lojalności w stosunku do rodziców, pogorszenie relacji pomiędzy rodzicami a dzieckiem.

2.3.4 Sytuacja taka powodować może u dzieci ogromne problemy i zaburzenia behawioralne: symptomy psychosomatyczne i zaburzenia psychiczne, takie jak niskie poczucie własnej wartości, niepokój, problemy ze snem, trudności w szkole, lękliwość i agresję, aż po myśli samobójcze.

2.3.5 W przypadku maltretowania nie tylko partnerki, ale także dzieci, wynikające z tego symptomy w postaci problemów rozwojowych i zaburzeń psychicznych mogą być jeszcze poważniejsze.

2.3.6 Dorastanie w atmosferze przemocy domowej może również wpływać na stosunek dzieci do przemocy i ich własnych agresywnych zachowań. Obserwując zachowanie rodziców bądź samemu doświadczając przemocy, dzieci mogą przejmować problematyczne wzorce zachowań dorosłych. Tak zwana spirala przemocy skutkować może przejmowaniem przez chłopców roli dręczyciela oraz uczeniem się przez dziewczynki roli ofiary i przyjmowaniem przez nich samych w wieku dorosłym postaw sprawcy bądź ofiary przemocy domowej.

2.3.7 Szczególnym piętnem przemoc domowa odciska się na dzieciach, które były świadkami śmierci matki z rąk partnera.

2.4 Analiza i propozycje EKES-u

2.4.1 Dorastanie w atmosferze przemocy domowej zawsze bezpośrednio lub pośrednio wpływa na dzieci. Podlegają one licznym czynnikom obciążającym, które powodować mogą znaczące i długotrwałe skutki w ich samopoczuciu i zachowaniu.

2.4.2 Znaczenie tego oddziaływania było przez długie lata niedoceniane. Pomimo zapoczątkowanej w ostatnich latach dyskusji nad tym zagadnieniem, wciąż ograniczona jest świadomość problemu dzieci jako ofiar przemocy domowej.

2.4.3 Sytuacja ta jest nie do zaakceptowania także ze względu na prawo dzieci do życia wolnego od przemocy, a zwłaszcza do wychowania wolnego od przemocy, oraz na ich prawo do opieki i ochrony (¹⁰).

2.4.4 Propozycje Komitetu dotyczą przede wszystkim następujących obszarów:

2.4.5 Badania sytuacji dzieci w kontekście przemocy domowej w państwach członkowskich UE

(⁷) Więcej na ten temat: E. Peled e.a. (eds.): Ending the cycle of violence. Community response to children of battered women. Thousand Oaks, CA 1995

(⁸) Więcej na ten temat: A. Mullender/R. Morley: Children living with domestic violence. Putting men's abuse of women on the Child Care Agenda. Londyn 1994

(⁹) Zestawienie i ocenę licznych badań można znaleźć na stronie: Jeffrey L. Edleson: Should childhood exposure to adult domestic violence be defined as child maltreatment under the law? <http://www.mincava.umn.edu/link/documents/shouldch/shouldch.shtml>

(¹⁰) Zgodnie z Konwencją o prawach dziecka uchwaloną przez Zgromadzenie Ogólne NZ w 1989 r., a następnie ratyfikowaną przez wszystkie państwa na świecie za wyjątkiem dwóch. Na temat sytuacji w zakresie praw dziecka na szczęblu UE w lipcu 2006 r. ukazał się komunikat Komisji (COM(2006) 367 wersja ostateczna). Opinia EKES-u z 12 — 13 grudnia 2006 r. w sprawie komunikatu Komisji w kierunku strategii UE na rzecz praw dziecka, sprawozdawca: Jillian VAN TURNHOUT.

2.4.5.1 Występują znaczne różnice w kwestii, czy i na ile sytuacja dzieci w kontekście przemocy domowej uznawana jest w państwach członkowskich za problem oraz skutkuje przyjęciem rozwiązań interwencyjnych i prewencyjnych⁽¹¹⁾. Odpowiada to sytuacji na szczycie UE opisanej w opinii EKES-u w sprawie przemocy domowej wobec kobiet⁽¹²⁾.

2.4.5.2 Z punktu widzenia fachowej i politycznej dyskusji w ramach Wspólnoty Europejskiej niezwykle cenna byłaby dokładniejsza i bardziej aktualna wiedza na temat społecznych postaw wobec zjawiska przemocy domowej, podstaw prawnych i podejścia do ochrony dzieci i ich wsparcia, a także na temat interwencji i działań prewencyjnych.

2.4.6 Projekty badawcze poświęcone rodzajom, zasięgowi i skutkom przemocy domowej wobec dzieci

2.4.6.1 Obszar badawczy „Dzieci w kontekście przemocy domowej” w większości państw członkowskich określić należy mianem *terra incognita*⁽¹³⁾. Sytuacji dzieci dorastających w atmosferze przemocy domowej poświęcone są tylko nieliczne opracowania. Niemal wcale nie bada się również możliwości i barier w zakresie dostępu do pomocy i wsparcia.

2.4.6.2 Zagadnienie dzieci w kontekście przemocy domowej wymaga badań i analiz we wszystkich państwach członkowskich UE. Dla zapewnienia porównywalności metod i wyników potrzebne i wskazane jest zastosowanie skoordynowanego podejścia⁽¹⁴⁾.

2.4.7 Propagowanie wsparcia na rzecz dzieci będących pośrednimi ofiarami przemocy domowej

2.4.7.1 Podczas gdy w ostatnich latach nastąpiła wyraźna poprawa w dziedzinie ochrony i pomocy dla kobiet będących ofiarami przemocy domowej, jak dotąd brak jest jakiegokolwiek wsparcia dla dzieci tych kobiet.

2.4.7.2 Aby zapewnić im skuteczne wsparcie, trzeba przede wszystkim wprowadzić rozróżnienie pomiędzy sytuacją dzieci, które jako świadkowie pośrednio doświadczyły przemocy domowej, a sytuacją dzieci będących bezpośrednio ofiarą maltretowania i molestowania przez rodziców. Chociaż obszary te często zajądają się ze sobą, dzieci pośrednio dotknięte prze-

mocą domową traktować trzeba jako odrębną grupę ofiar, dla których należy stworzyć specjalną infrastrukturę pomocy.

2.4.7.3 W przypadkach przemocy domowej ani znęcający się mężczyzna, ani maltretowana kobieta nie są w stanie należycie pojąć sytuacji dziecka. Dzieci potrzebują zatem niezależnego doradztwa i wsparcia ze strony instytucji państwowych i prywatnych. Przykład stanowią tutaj mogą rozwiązania obowiązujące w Szwecji: szwedzkie dzieci i młodzież do 18. roku życia mają swojego własnego rzecznika (*Barnombudsmannen*), który między innymi utrzymuje regularne kontakty z dziećmi i młodzieżą w celu zbierania ich poglądów i opinii⁽¹⁵⁾.

2.4.7.4 Wielokrotnie świadkami przemocy wobec dzieci są sąsiedzi, znajomi rodziców czy krewni. Ich aktywna postawa pozwoliłaby na uniknięcie wielu tragedii. Ale w praktyce bardzo rzadko starają się oni pomóc maltretowanemu dziecku. Przełamanie tego typu obojętności wymaga konsekwencji i odpowiednich kampanii informacyjnych, wyzwalających także pozytywne emocje u potencjalnych świadków przemocy.

2.4.8 Poprawa współpracy pomiędzy instytucjami ochrony dzieci i instytucjami ochrony kobiet

2.4.8.1 Ochrona kobiet przed przemocą domową oraz ochrona dzieci przed przemocą domową wydają się być ściśle powiązane. W rzeczywistości występują jednak całkiem istotne konflikty interesów pomiędzy ochroną i wsparciem kobiet a ochroną i wsparciem dzieci.

2.4.8.2 Schroniska i punkty doradztwa dla kobiet z jednej strony oraz instytucje ochrony dzieci i urzędy ds. młodzieży z drugiej strony często zachowują wobec siebie dystans pełen nieufności.

2.4.8.3 Tymczasem badania empiryczne pokazują jednoznacznie, że muszą one z sobą współpracować — gdy zignoruje się problem zagrożonej i maltretowanej matki, to mimo jej odseparowania się od partnera stosującego przemoc, przyjmowane regulacje dotyczące prawa do kontaktów z dzieckiem i opieki nad nim mogą wymuszać ponowne kontakty z partnerem i tym samym prowadzić do dalszego zagrożenia i ranienia i kobiety i dziecka⁽¹⁶⁾.

⁽¹¹⁾ Wskazują na to dostępne raporty i informacje dotyczące Irlandii, Wielkiej Brytanii, Danii, Szwecji i Niemiec. Dobry zarys aktualnej sytuacji w Niemczech i niektórych innych państwach członkowskich przedstawia publikacja Barbary Kavemann i Ulrike Kreyszig *Handbuch Kinder und häusliche Gewalt (Podręcznik o dzieciach i przemocy domowej)*, Wiesbaden 2006.

⁽¹²⁾ Więcej na ten temat: pkt 2.3.2 opinii EKES-u w sprawie przemocy domowej wobec kobiet (przypis 1)

⁽¹³⁾ Nawet w opublikowanym niedawno (w lutym 2006 r.) raporcie pt. „State of European research on the prevalence of interpersonal violence and its impact on health and human rights” („Stan badań europejskich nad rozpowszechnieniem przemocy międzyosobistej i jej oddziaływaniem na zdrowie i prawa człowieka”) problematyki tej nie wspomina się w rozdziale „Violence against children and youth” („Przemoc wobec dzieci i młodzieży”) ([http://www.cahrv.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence\(1\).pdf](http://www.cahrv.uni-osnabrueck.de/reddot/CAHRVreportPrevalence(1).pdf)).

⁽¹⁴⁾ Na przykład w ramach programu DAPHNE bądź poprzez struktury takie jak sieć badawcza UE „Co-ordination Action on Human Rights Violations (CAHRV)”, której zadaniem jest koordynowanie badań w zakresie wszelkich form przemocy międzyosobistej w relacjach międzypokoleniowych i między płciami, a która finansowana jest ze środków VI programu ramowego Komisji Europejskiej (więcej na ten temat: www.cahrv.uni-osnabrueck.de).

⁽¹⁵⁾ Więcej na ten temat: wystąpienie obecnego rzecznika pt. „Corporal Punishment of Children” („Kary cielesne wobec dzieci”), w którym omawia on także sytuację dzieci, które stały się świadkami przemocy domowej: (http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/de/oj/2006/c_110/c_11020060509de00890094.pdf).

W międzyczasie instytucja ta zaczęła funkcjonować także w innych krajach — patrz: Europejska Sieć Rzeczników Praw Dziecka (European Network of Ombudspersons for Children, ENOC); <http://www.ombudnet.org/>.

⁽¹⁶⁾ Patrz np.: M. Hester/l. Radford: *Domestic violence and child contact arrangements in England and Denmark. Bristol 1994. 70 % kobiet, których dzieci były odwiedzane przez ojca, podczas tych wizyt ponownie doświadczało bicia i/albo gróźb, i to nawet jeśli od rozstania minął ponad rok; 55 % dzieci było źle traktowanych w trakcie wizyty ojca.*

2.4.8.4 Celem przyszłych strategii i uregulowań powinno być stworzenie dobrej współpracy pomiędzy schroniskami dla kobiet będących ofiarami przemocy domowej i punktami doradztwa dla kobiet a urzędami ds. młodzieży, sądami rodzinnymi, centrami opieki nad dziećmi i punktami doradztwa rodzinnego.

2.4.9 Uwzględnianie w większym stopniu dynamiki zjawiska przemocy domowej przy tworzeniu regulacji w zakresie prawa rodziców do kontaktów z dzieckiem i prawa do opieki nad dzieckiem

2.4.9.1 Regulacje w zakresie prawa rodzicielskiego w państwach członkowskich opierają się zazwyczaj na koncepcji wspólnego, kooperatywnego rodzicielstwa oraz odpowiedzialności obojga rodziców za dziecko, także po ich rozstaniu, co wiąże się jednocześnie z niezależnym prawem dziecka do kontaktów z obojgiem rodziców.

2.4.9.2 Jednak w przypadku przemocy domowej, gdy jedno z rodziców często przez dłuższy czas poprzez agresję stale narusza prawa i granice partnerki i dziecka, rani je fizycznie i psychicznie, nie ma podstaw dla tak pojmowanego wspólnego rodzicielstwa — czyli partnerstwa opartego na odpowiedzialności i szacunku oraz umiejętności oddzielenia konfliktów pomiędzy partnerami od wychowania dziecka.

2.4.9.3 W postępowaniach z zakresu prawa rodzicielskiego należy więc bardziej niż dotąd brać pod uwagę typowe dla przemocy domowej zagrożenia, a zwłaszcza wysokie prawdopodobieństwo, że odseparowanie nie położy kresu przemocy. Ochronę i bezpieczeństwo kobiet i dzieci należy traktować jako istotne aspekty przy podejmowaniu decyzji.

2.4.9.4 Ważąc takie dobra prawne jak ochrona i wsparcie kobiet, ochrona i dobro dzieci oraz prawa mężczyzn, zawsze priorytetowo należy taktować ochronę przed przemocą — a potem dopiero prawo do kontaktu z dzieckiem.

2.4.10 Wymagania szczególne: dzieci imigrantek doświadczających przemocy

2.4.10.1 Kobiety i dzieci ze środowisk imigrantów, które padają ofiarą przemocy domowej, mogą być bardziej zagrożone ze względu na oderwanie od rodziny i własnego otoczenia socjalnego, które nie dopuściłoby do przemocy, oraz z powodu nieuregulowanego statusu pobytu, niewystarczającej znajomości

języka, trudnych warunków życia w ich otoczeniu społecznym, itd.

2.4.10.2 Wprawdzie przemoc domowa występuje bez wyjątku we wszystkich krajach, we wszystkich kulturach i w każdej warstwie społecznej, jednak kobiety i dzieci są najbardziej zagrożone w tych społeczeństwach i kulturach, gdzie różnice w statusie płci są największe, gdzie kobiety i mężczyźni mają bardzo ściśle określone role, a prawa mężczyzn względem kobiet opierają się na normach kulturowych.

2.4.10.3 Sytuacja prawna, w zależności od statusu pobytu, wyraźnie ogranicza możliwości działania. Dotyczy to zwłaszcza nielegalnych imigrantek i ich dzieci.

2.4.10.4 Dlatego przy wszelkich interwencjach oraz działaniach jednostek udzielających pomocy i wsparcia trzeba szczególnie brać pod uwagę sytuację imigrantek i ich dzieci. Ponadto, wspólnie z podmiotami społecznymi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, należy przeprowadzić odpowiednie kampanie, mające na celu rozpowszechnienie informacji i poprawę bezpieczeństwa tych grup.

2.4.11 Poprawa jakości szkoleń i doskonalenia zawodowego dla pracowników wszystkich grup zawodowych stykających się z przemocą domową

2.4.11.1 Działanie w interesie dziecka wymaga wysokiego profesjonalizmu od pracowników wszystkich właściwych grup zawodowych i na wszystkich obszarach działania (od pracowników centrów pomocy dzieciom i młodzieży, instytucji doradczych i domów opieki, punktów interwencyjnych, szkół, przedszkoli i ośrodków rekreacyjnych, służby zdrowia, policji i wymiaru sprawiedliwości).

2.4.12 Podkreślenie znaczenia zapobiegania przemocy domowej

2.4.12.1 Wszystkie koncepcje i działania sprawdzające się w przypadku zapobiegania przemocy domowej wobec kobiet, odpowiednio wpływają także na sytuację dzieci w kontekście tej przemocy⁽¹⁷⁾.

2.4.12.2 Ponadto należy wprowadzić specjalne instrumenty prewencji w odniesieniu do problemu dzieci jako pośrednich ofiar przemocy domowej. Zaliczają się do nich również materiały informacyjne dla pracowników działających we wszystkich właściwych obszarach.

Bruksela, 14 grudnia 2006 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁷⁾ Patrz: opinia EKES-u w sprawie przemocy domowej wobec kobiet